

Wacht niet tot de doorlichting komt

De inspectie als inspiratie voor kwaliteitszorg op school en in de klas

Met
groeipad voor
leerkracht en
schoolteam

Ludwig Peeters

Als leraar of schoolleider ben jij de **eerste en belangrijkste verantwoordelijke voor onderwijskwaliteit** in je klas of op je school. Daar is de overheid heel duidelijk over. Maar hoe pak je dat aan? Hoe benut je de ruimte die je daarvoor krijgt? Met dit boek heb je een **gids** in handen die je helpt om de kwaliteit van je onderwijs te **definiëren**, te **onderzoeken** én te **versterken**. Ik vertrek daarvoor van het zeer degelijke **begrippenkader** dat de **inspectie** gebruikt wanneer ze bij je langskomt op school of in de klas.

Even situeren...

De Vlaamse Onderwijsinspectie maakte de voorbije decennia een belangrijke transformatie door. Pas in 2009 werd bij decreet bepaald dat de school beleid diende te voeren rond kwaliteit en dat zij de centrale speler werd op vlak van kwaliteitszorg. 2018 vormde een nieuw belangrijk **kantelmoment** in de manier waarop de Vlaamse Onderwijsinspectie scholen doorlicht. Sinds dan is er sprake van “Doorlichting 2.0” en vertrekt de inspectie uitdrukkelijk van het **vertrouwen** dat scholen hun eigen kwaliteit bewaken. Verder heeft de inspectie toen samen met andere betrokken partijen onderwijskwaliteit ook duidelijk gedefinieerd in het **OK-kader**. Dat moest zorgen voor een **gemeenschappelijke taal**, zodat leerkrachten en schoolleiders aan de ene kant en de inspecteurs aan de andere kant elkaar vlot zouden verstaan.

Toch stelt de inspectie in haar **Onderwijsspiegel** jaar na jaar vast dat het Vlaamse onderwijs nog moeite heeft om kwaliteit en kwaliteitszorg tot op de **klasvloer** te brengen. En recent onderzoek heeft uitgewezen dat leerkrachten en schoolleiders nood hebben **aan concreter materiaal** om op een dagelijkse basis aan de slag te gaan met het OK-kader.¹

Dit boek

Daarom is er nu dit boek: in **heldere taal** en met veel **concrete voorbeelden** zal ik je uitleggen wat de **begrippen en verwachtingen** in het OK-kader en de ontwikkelingsschalen van de inspectie precies betekenen. Op die manier kan je meteen aan de slag om werk te maken van **kwaliteit in je dagelijkse praktijk** én – wanneer er effectief een doorlichting doorgaat op je school – ben je op en top voorbereid om **met de inspecteurs in gesprek** te gaan. Je slaat dus mooi twee vliegen in één klap!

Concreet bestaat dit boek uit drie delen. De eerste twee delen mikken op de **school** in haar volle breedte en diepte, het derde deel is gericht op **vakleerkrachten**. In het eerste deel zet ik je via reflectievragen stapsgewijs op weg naar je eigen **actieplan voor kwaliteit**. In het tweede deel neem ik je mee door het verloop van een typische **doorlichtingsweek op schoolniveau** (van voorbereiding

tot opvolging). In het laatste deel ga ik met jou als **vakleerkracht** aan de slag om **kwaliteit tot op de klasvloer** te brengen en je voor te bereiden op de **gesprekken met de inspectie**.

Handig om te weten: de drie delen verwijzen voortdurend naar elkaar. Wanneer je als school-leider bijvoorbeeld antwoorden zoekt op de reflectievragen van het eerste deel, dan vind je zeker aanknopingspunten in het tweede deel (bij het onderzoek kwaliteitsontwikkeling of de kwaliteitsgebieden). Wil je als vakleerkracht je blik verruimen of je verder verdiepen in de begrippen rond kwaliteitszorg, dan kan je terecht in de eerste twee delen om je praktijk van elke dag sterker te maken.

Om de leesbaarheid te bevorderen heb ik achtergrondinformatie en bronnen telkens verzameld in de **eindnoten**. Die dienen dus meteen ook als een lijst met **referenties**.

Een blik op de toekomst

Net als het onderwijs blijft ook de onderwijsinspectie **voortdurend in beweging**. Ontwikkelingschalen worden licht of grondig aangepast, nieuwe formules – zoals gedifferentieerd doorlichten – worden eerst uitgetest en daarna breed uitgerold. Abonneer je dus zeker op de **nieuwsbrief** van leercoach.be om altijd mee te zijn met de laatste **updates**!

Opgelet

Voor we samen van start gaan, geef ik nog **twee beperkingen** mee: dit boek is in de eerste plaats gebaseerd op ervaringen binnen het **secundair onderwijs**, maar het is zeker ook nuttig voor scholen in het basisonderwijs. Verder is de focus beperkt tot de **pedagogische en didactische aspecten** van onderwijskwaliteit. Je zal hier dus geen informatie vinden over het onderzoek in verband met “bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne”.

Website

In het boek verwijs ik geregeld naar de website bij dit boek, bijvoorbeeld voor **weblinks** en handige downloadbare **documenten**. Surf hiervoor naar www.leercoach.be/doorlichting.

Dan wens ik je ...

... veel succes bij het versterken van de kwaliteit bij jou op school en in de klas!

... dat de inspectie je inzet en kwaliteit mag (h)erkennen!

Voorwoord	3
Inleiding	4
1: De doorlichting als inspiratie	
<i>Met je hele team op het spoor van kwaliteitszorg.</i>	7
1. Wat is kwaliteit (voor jullie)?	8
1.1. Wat is kwaliteit volgens het OK-kader (vroeger: Referentiekader Onderwijskwaliteit (ROK))?	8
1.2. Wat is kwaliteit voor jullie?	14
2. Van woorden naar daden: een actieplan voor kwaliteit	17
2.1. Scherpstellen: welk doel vormt jullie prioriteit?	17
2.2. Ken je beginsituatie: hoe voer je een audit uit?	18
2.2.1. Intern data verzamelen: zelfevaluatie	18
2.2.2. Externen betrekken bij je audit	22
2.3. Selecteer werkpunten	24
2.4. Ontwerp een haalbaar plan	26
2.5. Volg de uitvoering van het plan op	26
2.6. Vier successen en stuur bij waar nodig	28
2: In dialoog met de doorlichting	
<i>Als gelijkwaardige partners het gesprek aangaan over kwaliteit op school.</i>	31
1. Hoe verloopt een doorlichting? De weg van aankondiging tot verslag.	32
2. Het onderzoek naar de kwaliteitsontwikkeling	32
2.1. Het doel van het onderzoek naar de kwaliteitsontwikkeling	32
2.2. Hoe gaat het concreet in zijn werk?	33
2.3. Laat je school uit de verf komen in het onderzoek kwaliteitsontwikkeling	33
2.3.1. Kies een thema	33
2.3.2. Te doen vóór de inspectie komt	35
2.3.3. Het echte werk: het startgesprek (120 minuten) voorbereiden	35
2.3.4. Verder verloop van het onderzoek: benut de dialoog en de tijd van de week	43
2.4. Aanknopingspunten per thema voor het onderzoek kwaliteitsontwikkeling	44
2.4.1. Leerlingenevaluatie	44
2.4.2. Feedback aan leerlingen	46
2.4.3. Interne en externe audits	48
2.4.4. Kwaliteitszorg	51
2.4.5. Leerlingenwelbevinden	53
2.4.6. Onderwijsorganisatie en schoolstructuur	56

2.4.7.	Schoolcultuur en school- en klasklimaat	59
2.4.8.	Samenwerkingsverbanden	63
2.4.9.	VOET / gemeenschappelijke doelen / sleutelcompetenties	65
3.	Vorbereiding op het onderzoek over het kwaliteitsgebied gekozen door de inspectie	68
3.1.	Kwaliteitsgebied 1: rapportering en oriëntering	69
3.2.	Kwaliteitsgebied 2: begeleidingsprincipes	73
3.3.	Kwaliteitsgebied 3: personeelsbeleid en professionalisering	84
4.	Afronding van de doorlichting	90
4.1.	Concreet verloop en enkele tips	90
4.2.	De mogelijke adviezen van het doorlichtingsteam	92
5.	De opvolging van de doorlichting	93
5.1.	Informatie van de doorlichting delen	93
5.1.1.	Verslag	93
5.1.2.	Informatie uit de gesprekken	93
5.2.	Wat met de vakken die (niet) werden doorgelicht?	93
5.3.	Je kwaliteit verder ontwikkelen na de doorlichting	94
5.3.1.	PDCA: van cirkel tot spiraal	94
5.3.2.	Blijf sterk op je sterke punten!	95
3:	Klaar voor de doorlichting	
	<i>Met deze bril kijkt de inspectie naar je vak.</i>	97
1.	Inleiding	98
2.	Kort overzicht van het verloop van de doorlichtingsweek voor vakken in de focus	99
3.	Toelichting bij het gebruik van de ontwikkelingsschalen	100
4.	De negen ontwikkelingsschalen op een rij	102
5.	Bijkomende praktische vragen	147
5.1.	Welk materiaal moet ik beschikbaar houden?	147
5.2.	Hoe ziet het doorlichtingsverslag eruit?	147
5.3.	In welke mate word ik persoonlijk verantwoordelijk gesteld?	148
5.4.	Hoe ga ik verder na de doorlichting?	149
5.5.	Wat als ik wakker lig van de doorlichting?	150
	Dankwoord	152
	Eindnoten	153